

Encyklopedia Ekonomii Społecznej i sektora NGO w Polskim Języku Migowym

Pojęcia ekonomii społecznej i trzeciego sektora w PJM

ENCYKLOPEDIA
ekonomii społecznej

Encyklopedia Ekonomii Społecznej i sektora NGO w Polskim Języku Migowym

Pojęcia ekonomii społecznej i trzeciego sektora w PJM

Łódź
2018-2019

pomysł, opracowanie i realizacja projektu, opracowanie haseł i definicji:

Agnieszka Kołodziejczak

tłumaczenie na Polski Język Migowy:

Michał Bernard Łach, Magdalena Bielak-Kościńska, Natalia Pietrzak, Manuela Hoffmann, Dorota Rudkiewicz

kamera i montaż:

Olgierd Koczorowski

opracowanie graficzne e-publicacji:

Olgierd Koczorowski

konsultacje eksperckie:

Michał Bernard Łach, Joanna Roczek, Karolina Fijotek (INSPRO Łódź)

współpraca ekspercka:

EduPJM (Warszawa), Fundacja Instytut Spraw Obywatelskich INSPRO (Łódź)

Projekt dofinansowany w ramach projektu grantowego pn. „Inkubacja innowacji społecznych w obszarze kształcenia ustawicznego osób dorosłych” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 przez Stowarzyszenie Instytut Nowych Technologii w Łodzi.

E-publicacja przeznaczona wyłącznie do bezpłatnego użytkowania.

Filmy udostępniane na zasadach licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa - Na Tych Samych Warunkach 4.0 Polska (treść licencji dostępna na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/pl/legalcode>) z wyjątkiem zdjęć, dla których licencje zostały odrębnie określone

Łódź 2018-2019

SPIS TREŚCI

Pojęcia ekonomii społecznej i trzeciego sektora w PJM – Encyklopedia
Ekonomii Społecznej i sektora NGO w Polskim Języku Migowym

Słowo wstępne 7

Indeks haseł

1 procent	9
Aktywizacja zawodowo-społeczna	10
Cele statutowe / działalność statutowa	11
Centrum Integracji Społecznej (CIS).....	11
Coworking.....	12
Dotacja.....	13
Działalność gospodarcza	13
Działalność nieodpłatna	14
Działalność odpłatna	14
Działalność zarobkowa.....	15
Ekonomia społeczna	16
Finanse publiczne.....	17
Fundacja	17
Fundusze unijne	18
Inicjatywa lokalna.....	19
Innowacja.....	20
Klauzule społeczne	21
Klub Integracji Społecznej (KIS).....	21

Koncepcja uniwersalnego projektowania.....	22
Konto bankowe / rachunek bankowy	22
Kosztorys / biznesplan	23
Krajowy Rejestr Sądowy (KRS)	23
Mikrogranty.....	24
Numer identyfikacji podatkowej (NIP).....	25
Ochrona danych osobowych RODO.....	26
Organizacja Pożytku Publicznego (OPP).....	27
Organizacja pozarządowa	27
Organizacja/spółka non-profit	28
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.....	28
Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES)	29
Partnerstwo projektu	30
Partycypacja społeczna.....	30
PESEL	31
Podmiot ekonomii społecznej (PES)	31
Pomoc de minimis	32
Pomoc społeczna	32
Projekt	33
Przedsiębiorstwo społeczne.....	33
REGON.....	34
Reintegracja społeczna i zawodowa	34
Spółdzielnia Inwalidów i Niewidomych.....	35
Spółdzielnia socjalna.....	35
Sprawozdanie i bilans.....	36
Statut.....	36
Stowarzyszenie	37
Uchwała.....	38
Umowa cywilnoprawna	38

Umowa o dofinansowanie.....	39
Usługi publiczne.....	39
Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.....	40
Warsztat terapii zajęciowej (WTZ)	41
Wkład własny.....	41
Wniosek o dotację	42
Wolontariat	43
Wsparcie szkoleniowo-doradcze	43
Wyciąg bankowy.....	44
Zadanie publiczne.....	45
Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ)	45
Zamówienie publiczne.....	46
Źródła finansowania	47
Bibliografia – źródła definicji do haseł	49
Najważniejsze źródła wiedzy o ekonomii społecznej i sektorze NGO	51

Motto

„Język migowy jest w rękach jego mistrzów językiem pięknym i pełnym ekspresji, to język, dla którego ani natura, ani sztuka nie znalazły substytutu umożliwiającego Głuchym kontakt między sobą.”

J. Schuyler. Long

Joseph Schuyler Long (1869 - 1933)

Autor pierwszego słownika standardowego języka migowego ASL - Głuchy od dzieciństwa. Nauczyciel w Szkole dla Dzieci Głuchych w Iowa (USA). Napisał również tomik poezji zatytułowany *Out of the Silence*.

SŁOWO WSTĘPNE

Niniejsze opracowanie podstawowych i najważniejszych haseł z definicjami z zakresu wiedzy o ekonomii społecznej i sektorze organizacji pozarządowych jest elementem składowym projektu „Encyklopedia Ekonomii Społecznej i sektora NGO w Polskim Języku Migowym”.

Projekt to seria filmów edukacyjnych w języku migowym - prezentacja podstawowych haseł z definicjami na temat podstawowych pojęć ekonomii społecznej i sektora NGO (organizacji pozarządowych). Pomysł jest innowacyjny w skali kraju ze względu na całkowity brak takich materiałów w języku migowym. Jedynie w roku 2007 powstały mini-rozmówki „Język migowy w organizacjach pozarządowych”, które są zbiorem znaków w celu nauki prostych dialogów z osobami głuchymi chcącymi założyć organizację. Nie ma w skali krajowej takich materiałów edukacyjnych, które by dostarczały prostą i zrozumiałą wiedzę na temat podstawowych pojęć z tego obszaru.

Filmy są udostępniane na kanale YouTube celem upowszechniania tej wiedzy wśród samych osób głuchych jak i ich otoczenia czyli tłumaczy, edukatorów itp. W ostatnich latach dostępność wiedzy i edukacji w Polskim Języku Migowym się znacząco zwiększyła, ale nadal jest to kropla w morzu potrzeb. Celem projektu jest uzyskanie ważnych narzędzi i materiałów do edukacji w zakresie ekonomii społecznej i trzeciego sektora dla osób głuchych i ułatwić im zdobycie wiedzy w tym zakresie oraz podjęcie właściwej decyzji o założeniu organizacji pozarządowej. Bardzo często osoby głuche nie wiedzą, gdzie szukać informacji i do kogo się zwrócić o poradę w zakresie społecznych działań i także wolontariatu, których zdecydowanie brakuje w tym obszarze. Projekt ten ma także dodatkowy atut edukacyjny w zakresie słownictwa języka migowego w obszarze sektora NGO i ekonomii społecznej dla przyszłych i obecnych tłumaczy języka migowego jak i dla osób uczących się tego języka.

Jak korzystać?

E-publicacja w pdf pod każdym filmikiem jest zbiorem wszystkich podstawowych haseł z definicjami, bibliografią. Także dla osób zainteresowanych poszerzaniem wiedzy zostały dołączone do e-publicacji najważniejsze źródła wiedzy o ekonomii społecznej i sektorze NGO w Internecie.

Przy każdej definicji jest ikona 2 rąk, która jest ikoną dostępu do filmu w Polskim Języku Migowym na specjalnie utworzonym kanale YouTube. Wystarczy kliknąć i się otworzy film z daną definicją na YouTube.

Powodzenia w zdobywaniu wiedzy!

1 PROCENT

Jest to 1% podatku dochodowego osób fizycznych, który od 2004 roku podatnicy mogą przekazywać organizacjom pożytku publicznego (OPP czyli organizacje pożytku publicznego). 1% to jedna setna część podatku dochodowego od osób fizycznych, którą podatnik może przekazać wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. 1% jest jednym z przywilejów, które przysługują organizacjom pożytku publicznego. 1% nie jest darowizną ani ulgą. Obecnie na wniosek podatnika wyrażony w zeznaniu rocznym jeden procent na konto bankowe OPP przekazuje naczelnik urzędu skarbowego.

[https://poradnik.ngo.pl/1-podatku-dla-opp#Co to jest 1%](https://poradnik.ngo.pl/1-podatku-dla-opp#Co%20to%20jest%201%20) (data dostępu:16.12.2018)

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym podejmuje działania terapeutyczne, psychologiczne i aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych społecznie w tym osób niepełnosprawnych. Działania te ułatwiają uczestnikom aktywizacji uczestnictwo w różnych formach zatrudnienia i dostępie do wszelkich zasobów, praw, dóbr i usług w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Aktywizacja społeczno-zawodowa, według ekspertów, to zespół działań, zmierzających do wywołania motywacji do znalezienia pracy, jej zdobycia, podjęcia i utrzymania, a także rozwoju kariery zawodowej. Aktywizacja jest prowadzona przez organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, placówki rehabilitacji i integracji społecznej, gminy, powiaty, ośrodki pomocy społecznej itp.

http://www.akme-consulting.pl/doswiadczenie/dobre-praktyki---doswiadczenia-zespołu/aktywizacja_spoeczna.aspx (data dostępu: 16.12.2018)

CELE STATUTOWE / DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

Działalność statutowa to działalność organizacji pozarządowej, która jest zgodna z jej statutem, w którym wymienione są cele działalności oraz wskazane sposoby ich realizacji.

Działalność statutowa prowadzona przez organizacje pozarządowe może mieć charakter działalności nieodpłatnej i działalności odpłatnej. Rozróżnienie to wprowadziła Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, formułując kategorię odpłatnej działalności pożytku publicznego, która jest działalnością statutową i nie jest traktowana jako działalność gospodarcza. Zarówno działalność nieodpłatna, jak i działalność odpłatna jest działalnością nienastawioną na zysk, a więc działalnością not for profit.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Działalność_pożytku_publicznego (data dostępu: 16.12.2018)

CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ (CIS)

Jest to placówka dziennego pobytu prowadząca reintegrację społeczno-zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Centra mogą być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta) lub organizacje pozarządowe. Utworzenie CIS musi być poprzedzone uzyskaniem pięcioletniego statusu nadawanego przez wojewodę, który co roku bada sprawozdania z działalności centrum. Centrum realizuje następujące usługi:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie się lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb życiowych poprzez osiągnięcie dochodów przez zatrudnienie na otwartym rynku pracy lub działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej
- uczenie umiejętności praktycznej ekonomii w życiu codziennym.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Otdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

(*co-working*, z ang. pracować razem)

Jest to możliwość indywidualnej lub wspólnej pracy w wynajętym pomieszczeniu, wykorzystywana głównie przez wolnych strzelców – freelancerów (osoby mające własne firmy, działalność gospodarczą). Możliwość coworkingu pozwala im na większy komfort pracy niż w domu. Centra coworkingowe znajdują się już prawie we wszystkich większych miastach. Z powodu rosnącej popularności coworkingu w Polsce, także mniejsze obszary miejskie oraz miasta uniwersyteckie coraz częściej oferują przestrzenie dla coworkingu.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Coworking> (data dostępu: 16.12.2018)

DOTACJA

Jest to nieodpłatna i bezzwrotna pomoc finansowa udzielana najczęściej przez państwo organizacjom pozarządowym na realizację ich projektów w formie zadań publicznych.

Organizacja musi najczęściej spełnić warunki wstępne określone przez instytucję dysponującą środkami finansowymi. Najczęściej organizacja musi mieć działalność statutową zgodną z celem dotacji, wkład własny w postaci wkładu rzeczowego, osobowego lub pieniężnego.

Najpopularniejsze są dotacje celowe. Dotacje celowe są to środki przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie między innymi zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym, na realizację programów innych niż państwowe (programy z udziałem środków europejskich i innych).

https://pl.wikipedia.org/wiki/Dotacja_celowa (data dostępu: 16.12.2018)

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Jest to zorganizowana działalność zarobkowa i działalność zawodowa wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły objęta przepisami podatkowymi. Działalność gospodarczą mogą prowadzić organizacje (stowarzyszenia, fundacje), podmioty ekonomii społecznej (usługi społeczno-socjalne), osoby fizyczne. Działalność gospodarcza obejmuje również działania polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Działalność_gospodarcza (data dostępu: 16.12.2018)

DZIAŁALNOŚĆ NIEODPŁATNA

Działalnością nieodpłatną pożytku publicznego jest działalność prowadzona przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje) w sferze działalności społecznej i zadań publicznych, za które nie pobierają one opłat.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

DZIAŁALNOŚĆ ODPŁATNA

Działalnością odpłatną pożytku publicznego jest:

- działalność prowadzona przez organizację pozarządową (stowarzyszenia, fundacje) w ramach jej działań statutowych mieszczących się w działalności pożytku publicznego, za którą pobierana jest opłata.
- sprzedaż wyrobów lub świadczenie usług w zakresie:
  - a. rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych
  - b. integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Zysk z działalności odpłatnej pożytku publicznego jest przeznaczany na cele statutowe i działalność społeczną.

Podjęcie odpłatnej działalności pożytku publicznego nie wymaga żadnej formalnej rejestracji w urzędzie.

Informacja o prowadzeniu odpłatnej działalności wraz z jej zakresem (rodzajami działalności) musi być określona w statucie albo w innym akcie woli (np. w uchwale zarządu, uchwale walnego zebrania).

<https://poradnik.ngo.pl/odplatna-dzialalnosc-pozytku-publicznego> (data dostępu: 16.12.2018)

DZIAŁALNOŚĆ ZAROBKOWA

Działalność staje się zarobkowa, kiedy w ramach działalności założy się osiągnięcie zysku. Nawet więc, gdy podmiot nie osiąga zysku, ale jego działalność do tego zmierza – nadal będzie ona zarobkowa. Działalność gospodarcza jest głównym przykładem takiej działalności zarobkowej.

<https://www.rp.pl/arttykul/1086368-Kiedy-dzialalnosc-jest-zarobkowa.html>
(data dostępu: 16.12.2018)

Ekonomia społeczna w szerokim ujęciu jest to aktywność obywatelska, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy realizacji misji społecznej: tworzeniu miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie w tym osób z niepełnosprawnością, rozwojowi usług społecznie potrzebnych i rozwojowi lokalnego biznesu społecznego (grupa przedsiębiorstw społecznych). Ważnym elementem ekonomii społecznej jest przedsiębiorczość społeczna jako rozwój biznesu społecznie potrzebnego i dającego pracę oraz pomoc osobom wykluczonym społecznie.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

FINANSE PUBLICZNE

Są to zasoby pieniężne państwa, czyli całość budżetu państwa, który jest realizowany przez władze rządowe i samorządowe.

Środki te pochodzą głównie z podatków, majątku publicznego oraz z przychodów zwrotnych, czyli kredytów, pożyczek i emisji papierów wartościowych. Podmiotami finansów publicznych są przede wszystkim parlament, rząd i jego organy centralne oraz jednostki samorządu terytorialnego. Ze środków publicznych realizowane są cele i zadania publiczne. Finanse publiczne dzielą się na finanse państwa, finanse jednostek samorządu terytorialnego oraz finanse systemu ubezpieczeń społecznych.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Finanse_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)

FUNDACJA

Fundacja może być ustanowiona dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Jest to forma prawna organizacji pozarządowej, której istotnym elementem jest kapitał własny (wkład pieniężny) przeznaczony na określony cel oraz statut zawierający reguły działania fundacji i jej założycieli, cele statutowe i sposób wydawania majątku na cele społeczne. Fundacje są po stowarzyszeniach drugą co do popularności formą prawną wśród organizacji pozarządowych. Fundacja uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru KRS.

<https://poradnik.ngo.pl/jak-rozpoznać-działalność-społeczna-stowarzyszenie-czy-fundacja-poco-rejestracja> (data dostępu: 16.12.2018)

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Fundacja> (data dostępu: 16.12.2018)

FUNDUSZE UNIJNE

Są to środki finansowe wykorzystywane w celu wspierania gospodarek krajów członkowskich Unii Europejskiej. Z funduszy unijnych pochodzi część środków przeznaczanych na realizację programów operacyjnych w regionach krajów Unii Europejskiej. Fundusze europejskie m.in. wspierają projekty szkoleniowe dla osób fizycznych w celu zdobycia kwalifikacji i kompetencji do pracy lub zdobycia dotacji na założenie własnej firmy.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Fundusze_Unii_Europejskiej#Perspektywa_finansowa_2014-2020
(data dostępu: 16.12.2018)

Jest to forma współpracy samorządu lokalnego z mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania projektów i działań na rzecz społeczności lokalnej. Modelowym przykładem jest Budżet Obywatelski, w którym mieszkańcy mogą zgłaszać pomysły do realizacji na terenie danej społeczności. Mieszkańcy zgłaszają pomysły i deklarują udział w jego realizacji, który może mieć formę wkładu rzeczowego, finansowego lub pracy społecznej. Inicjatywa może więc swoim zasięgiem obejmować zarówno jedną ulicę, miejscowość, gminę, jak i powiat czy województwo.

Inicjatywa lokalna dotyczy zadań, jakie realizuje gmina, powiat czy województwo dla przykładu:

- budowy, remontów na terenie społeczności lokalnej;
- działalności non-profit;
- kultury, sztuki;
- promocji i organizacji wolontariatu;
- edukacji, oświaty i wychowania;
- kultury fizycznej i turystyki;
- ochrony przyrody, w tym zieleni w miastach i we wsiach.

https://ngo.krakow.pl/start/192406,artykul,inicjatywa_lokalna.html (data dostępu: 16.12.2018)

Innowacja (od łac. *innovatio*, czyli odnowienie) – nowy sposób lub produkt wprowadzony przez człowieka mająca zastosowanie w działalności gospodarczej i działalności społecznej.

Inna definicja mówi, że innowacja jest to wynik wszystkich działań o charakterze naukowym, technicznym, organizacyjnym, finansowym i komercyjnym, które rzeczywiście doprowadziły lub miały w zamierzeniu doprowadzić do wprowadzenia zmian w zakresie produktów, organizacji, marketingu itp.

Innowacja może dotyczyć przede wszystkim obszarów:

- wizji firmy – strategii i celów firmy
- technologii
- fizycznych cech produktu (innowacja konstrukcyjna)
- sposobu wytwarzania produktu (innowacja technologiczna)
- marketingu i sprzedaży
- zastosowania produktu (nowe zastosowanie lub nowi odbiorcy znanego produktu)
- sposobów obsługi i dostarczania usług dla klientów
- wewnętrznej organizacji firmy

https://pl.wikipedia.org/wiki/Innowacja_biznesowa (data dostępu: 16.12.2018)

KLAUZULE SPOŁECZNE

Formuła zawarta w procedurach udzielania zamówień publicznych, która zezwala na wprowadzenie w warunkach realizacji zamówień (na roboty budowlane, dostawy, usługi) zachęty do organizacji wewnętrznych szkoleń zawodowych, zatrudniania osób mających szczególne problemy z integracją, a także zwalczania bezrobocia. Zamawiający może określić warunki dotyczące zatrudnienia osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Klauzule społeczne pozwalają na wyrównanie szans m.in. spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw społecznych (jeżeli zamawiający sformułuje zapis, że realizacja zamówienia może być prowadzona tylko przez podmioty zatrudniające co najmniej 50% bezrobotnych).

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ (KIS)

Klub może być tworzony i prowadzony przez gminę lub organizacje pozarządowe w celu reintegracji zawodowej i społecznej osób z problemami życiowymi. W ramach klubu można prowadzić różne formy integracyjne i aktywizacyjne:

- działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowania do podjęcia zatrudnienia
- prace społecznie użyteczne
- roboty publiczne
- poradnictwo prawne
- działalność samopomocowa

Uczestnictwo w KIS jest bezpłatne, ale uczestnik podpisuje indywidualny kontrakt socjalny.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

KONCEPCJA UNIWERSALNEGO PROJEKTOWANIA

(z jęz.ang. *universal design*)

Jest to filozofia projektowania produktów i otoczenia, w taki sposób by mogły być one użyte przez wszystkich ludzi, w możliwie szerokim zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalnego projektowania.

Koncepcja została stworzona przez amerykańskiego architekta Ronalda Mace'a i początkowo odnosiła się do projektowania architektonicznego, ale rozszerzyła się na inne dziedziny projektowania jako kierunek i sposób myślenia.

Zasady projektowania uniwersalnego; identyczne zastosowanie, elastyczność użycia, prosta obsługa, informacja, łatwość użytkowania.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Projektowanie_uniwersalne (data dostępu: 16.12.2018)

KONTO BANKOWE / RACHUNEK BANKOWY

Jest to rachunek prowadzony przez bank na podstawie umowy rachunku bankowego zawartej z jego posiadaczem. Posiadacz rachunku bankowego może swobodnie dysponować środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku bankowym.

Umowa rachunku bankowego jest zawierana na piśmie na czas oznaczony lub nieoznaczony. Ma ona charakter cywilnoprawny, a zasady dotyczące jej zawierania regulują: kodeks cywilny i prawo bankowe.

Każdy rachunek bankowy posiada swój indywidualny numer. Obecnie do identyfikacji rachunków bankowych w rozliczeniach stosuje się tzw. NRB, czyli 26-znakowy Numer Rachunku Bankowego lub IBAN (ang. International Bank Account Number), tj. 28-znakowy Międzynarodowy Numer Rachunku Bankowego.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Rachunek_bankowy (data dostępu: 16.12.2018)

(plan biznesowy, z jęz. ang. *business plan*)

Jest to dokument przedsiębiorstwa zawierający ocenę opłacalności przedsięwzięcia gospodarczego. Sporządzany jest na potrzeby wewnętrzne i zewnętrzne przedsiębiorstwa – m.in. w celu pozyskania źródeł finansowania inwestycji. Zawiera opis celów, jakie przedsiębiorstwo zamierza realizować w przyszłości z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań rynkowych, finansowych, marketingowych, technologicznych, organizacyjnych i kadrowych. Jego elementami są m.in. analiza finansowa, analiza rynku, analiza możliwości biznesowych, analiza słabych i mocnych stron firmy.

Biznesplan często sporządzany jest jako załącznik do wniosku kredytowego lub wniosku o wsparcie finansowe w ramach środków Unii Europejskiej. Przedsiębiorca musi wykazać, że nowe przedsięwzięcie będzie rentowne.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Biznesplan> (data dostępu: 16.12.2018)

KRAJOWY REJESTR SĄDOWY (KRS)

Jest to baza danych rejestru przedsiębiorców, rejestru organizacji pozarządowych, rejestru dłużników. Zadaniem KRS jest udostępnienie informacji o statusie prawnym zarejestrowanego podmiotu, jego reprezentacji oraz jego sytuacji finansowej.

Każdy podmiot przy rejestracji otrzymuje swój indywidualny numer KRS. Dla każdego podmiotu są prowadzone odrębne akta rejestrowe w formie papierowej i są one dostępne dla każdego zainteresowanego.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

Jest to mała kwota przyznawana osobom fizycznym, grupom inicjatywnym w celu rozwoju stowarzyszenia lub mikroprzedsiębiorstwa. Odbiorcami mikrograntów mogą być również organizacje lub grupy obywatelskie które są zaangażowane w działalność non-profit. Mikrogranty są dotacją bezzwrotną.

Istnieją trzy podstawowe rodzaje mikrograntów: pierwszym z nich jest mała suma pieniędzy udzielona osobie fizycznej w celu rozpoczęcia projektu generującego dochód. Kolejny to mały grant przyznawany wspólnotom na projekty zorientowane na działanie. Trzeci typ to mały grant przyznawany osobom fizycznym, niezależnie od przyczyny.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Mikrogrant> (data dostępu: 16.12.2018)

NUMER IDENTYFIKACJI PODATKOWEJ (NIP)

Jest to dziesięciocyfrowy kod do identyfikacji osób płacących podatki czyli podatników w Polsce. Nadawany jest przez naczelnika urzędu skarbowego. Ustawa o NIP nakłada na podatników obowiązek podawania NIP (lub PESEL w przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej) na dokumentach podatkowych oraz dokumentach finansowych. Podatnicy są zobowiązani podawać NIP na żądanie:

- administracji rządowej i samorządowej
- organów kontroli skarbowej
- przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli
- banków
- płatników

<https://pl.wikipedia.org/wiki/NIP> (data dostępu: 16.12.2018)

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH RODO

Dane osobowe to np.: imię, nazwisko, adres, PESEL i inne. Skrót RODO jest używany w Polsce, a w Europie skrót GDPR.

Rozporządzenie unijne zawiera przepisy o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz przepisy o swobodnym przepływie danych osobowych. Rozporządzenie zostało przyjęte 27 kwietnia 2016 i obowiązuje od 25 maja 2018 roku w krajach członkowskich UE.

Nowe prawo wprowadza m.in.:

- łatwiejszy dostęp do danych
- prawo do przenoszenia danych
- prawo do usunięcia danych („prawo do bycia zapomnianym”),
- prawo do bycia niezwłocznie poinformowanym w razie ataku hakerskiego na dane osobowe

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ogólne_rozporządzenie_o_ochronie_danych
(data dostępu: 16.12.2018)

ORGANIZACJA POŻYTKU PUBLICZNEGO (OPP)

Organizacje pożytku publicznego są to organizacje pozarządowe, spółki non-profit prowadzące co najmniej 2 lata działalność pożytku publicznego, które uzyskały status OPP. Status OPP nadają wydziały gospodarcze Krajowego Rejestru Sądowego sądów rejonowych odpowiednich dla adresu siedziby organizacji. Status ten jest nadawany na własny wniosek organizacji po sprawdzeniu jego formalnej i merytorycznej poprawności. Status ten może być odebrany wyłącznie w KRS.

Status OPP daje m.in. przywileje:

- możliwość otrzymywania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, które wybierają organizację, której chcą przekazać te środki za pomocą odpowiedniego wpisu w rocznej deklaracji PIT
- zwolnienie od podatków: dochodowego od osób prawnych, od nieruchomości, od czynności cywilnoprawnych; oraz od opłat skarbowych i sądowych

Posiadanie przez organizację statusu organizacji pożytku publicznego nakłada na nią obowiązki sprawozdawczości do 30 czerwca każdego roku, obowiązek jawność działania i kontroli w organizacji.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

ORGANIZACJA POZARZĄDOWA

W skrócie NGO (z jęz. ang. – *non-governmental organisation*) lub trzeci sektor.

Jest to organizacja obywatelska (założona przez obywateli lub ich organizacje) działająca z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego i nie działająca dla osiągnięcia zysku. Najważniejsze organizacje pozarządowe to stowarzyszenia i fundacje, niezależne od administracji rządowej i samorządowej ale korzystające z dotacji rządowych i samorządowych w celu realizacji projektów i zadań publicznych. Działalność jest oparta na pracy społecznej członków. Organizacje mogą prowadzić działalność odpłatną lub działalność gospodarczą.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

(z ang. – *not for profit*)

Są to najczęściej spółki kapitałowe lub spółki z o.o. z ograniczoną odpowiedzialnością, których zysk z działalności jest przeznaczany na cele społeczne. Powyższe zasady działania są określone w aktach założycielskich spółek przez ich założycieli. Tym, co odróżnia biznes od organizacji non-profit, jest zasada nieuczestniczenia w zyskach wypracowanych przez organizację oraz obowiązek przeznaczania zysku w całości na działalność statutową. Dlatego też bywa używane również określenie z ang. *not for profit* – nie dla zysku.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

OSOBY ZAGROŻONE UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Określa się je inaczej jako: „osoby defaworyzowane”, „osoby będące w trudnej sytuacji/położeniu na rynku pracy”. Są to osoby pozostające bezrobotne przez długi okres czasu, pracujące okresowo w trudnych warunkach z gorszym wynagrodzeniem.

Do takich osób zaliczamy:

- Młodzież
- Kobiety
- Osoby powyżej 50 roku życia
- Mieszkańcy obszarów wiejskich
- Osoby niepełnosprawne
- Osoby pracujące ubogie
- Osoby bezdomne
- Osoby opuszczające zakłady karne
- Osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków itp.
- Imigranci i mniejszości narodowe
- Osoby korzystające z pomocy socjalnej
- Osoby bezrobotne długotrwale

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

OŚRODEK WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ (OWES)

To podstawowa instytucja wsparcia przedsiębiorstw społecznych w Polsce, która ma akredytację Ministerstwa Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej oraz realizuje projekty wsparcia ekonomii społecznej ze środków Unii Europejskiej. Ośrodki świadczą usługi doradztwa dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej oraz szkolą osoby zainteresowane założeniem przedsiębiorstwa społecznego lub organizacji pozarządowej. Ośrodki realizują usługi wsparcia ekonomii społecznej w postaci wsparcia finansowego tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych w regionie oraz wsparcia finansowego pomostowego na tworzenie nowych miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie w tym osób niepełnosprawnych. Każde województwo jest podzielone na kilka subregionów, w każdym z nich funkcjonuje 1 OWES.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

PARTNERSTWO PROJEKTU

Jest to współpraca, oparta na zapisach umowy o partnerstwie, pomiędzy liderem projektu a partnerem lub partnerami. Partner lub partnerzy uczestniczą w realizacji projektu, zarówno finansowo, jak i merytorycznie - realizując poszczególne zadania. Partnerstwo daje dodatkowe korzyści i pozwala osiągać zakładane rezultaty, sprawia także, że projekt ma kompleksowy charakter i jest oparty na idei wzajemnej współpracy organizacji o podobnej działalności.

<http://www.prawo.egospodarka.pl/138100,Projekt-unijny-jak-pozyskac-partnera,1,92,1.html>
(data dostępu: 16.12.2018)

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacją jest uczestnictwo obywateli w życiu społecznym, publicznym i politycznym.

Partycypacja społeczna oznacza udział osób w działaniach zbiorowych podejmowanych w społecznościach lokalnych, do których one przynależą lub w których żyją na co dzień. Osoby te mogą działać w organizacjach pozarządowych, być wolontariuszami. Także partycypacja oznacza udział mieszkańców i obywateli danej społeczności w decyzjach władz i administracji (realizacja budżetu obywatelskiego).

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsziak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

Rejestr PESEL służy do gromadzenia podstawowych o tożsamości i statusie administracyjno-prawnym obywateli polskich oraz cudzoziemców mieszkających w Polsce. Potocznie mianem PESEL określa się również numer ewidencyjny osoby fizycznej w rejestrze.

Numer PESEL jest to 11-cyfrowy stały symbol numeryczny jednoznacznie identyfikujący określoną osobę fizyczną.

Zbudowany jest z następujących elementów:

- zakodowanej daty urodzenia
- liczby porządkowej
- zakodowanej płci
- cyfry kontrolnej

<https://pl.wikipedia.org/wiki/PESEL> (data dostępu: 16.12.2018)

PODMIOT EKONOMII SPOŁECZNEJ (PES)

Podmiot ekonomii społecznej jest organizacją łączącą cele gospodarcze z celami społecznymi. Wyróżnia się 4 grupy PES:

1. przedsiębiorstwa społeczne, w tym spółdzielnie socjalne
2. podmioty reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (tak jak Centrum Integracji Społecznej CIS, Klub Integracji Społecznej KIS, Zakład aktywności Zawodowej ZAZ i Warsztaty Terapii Zajęciowej WTZ)
3. organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną, nieodpłatną pożytku publicznego
4. organizacja mająca działalność gospodarczą lub spółka non-profit, których zyski są przeznaczane na cele społeczne.

Obecnie coraz więcej pojawia się inicjatyw nieformalnych (bez rejestracji) na rzecz społeczności lokalnych, które można rozumieć jako inicjatywy w ramach ekonomii społecznej.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

POMOC DE MINIMIS

Jest to uproszczona forma pomocy publicznej w Europie, której łączna suma nie przekracza 200 tysięcy euro dofinansowania 1 firmy w ciągu ostatnich 3 lat. Jest to pomoc de minimis nie zaburzająca konkurencji na rynku. Podmioty udzielające pomocy są zobowiązane do wydawania zaświadczeń de minimis i informowania Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) w systemie Shrimp. Pomoc de minimis jest udzielana podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą lub odpłatną (zależnie od zakresu działalności odpłatnej).

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

POMOC SPOŁECZNA

Institucja polityki społecznej organizowana przez samorząd lokalny i administrację rządową przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizacjami kościelnymi, osobami fizycznymi itp, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Są to jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwach, powiatach i gminach. Także są to placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej.

Główne cele pomocy społecznej w formie pieniężnej i rzeczowej:

- Wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej
- Zapewnienie zasiłku socjalnego – dla osób o niskim dochodzie lub nie mających dochodu.
- Okresowe wsparcie socjalne
- Profesjonalna pomoc dla rodzin dotkniętych patologią społeczną uzależnieniami, przemocą
- Integracja
- Sieć usług socjalnych, usług np. tłumaczeniowych, szkoleniowych
- Inne

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

Jest to zbiór aktywności, które:

- są ze sobą powiązane w złożony sposób,
- zmierzają do osiągnięcia celu, często poprzez wytworzenie unikatowego produktu, usługi bądź rezultatu,
- posiadają zaplanowany z góry początek i koniec (określony przedział czasu),
- realizowane są przez zespół osób
- realizowane są w fazach: planowanie, realizacja, zakończenie i ocena

Są to aktywności jednorazowe, niepowtarzalne i złożone.

Z powodu wzrostu znaczenia projektów we współczesnych organizacjach rozwinęła się dziedzina nauki o zarządzaniu zwana zarządzaniem projektami (ang. Project Management).

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Projekt_\(zarzadzanie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Projekt_(zarzadzanie)) (data dostępu: 16.12.2018)

PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE

Przedsiębiorstwem społecznym jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą z odrębną organizacją i rachunkowością. Celem działalności gospodarczej jest integracja społeczno-zawodowa osób wykluczonych społecznie w tym osób z niepełnosprawnością – tworzenie dla nich miejsc pracy. Zysk jest przeznaczany na cele społeczne i działalność pożytku publicznego na rzecz społeczności lokalnej.

Przedsiębiorstwo społeczne prowadzi działalność w sposób ciągły, regularny w oparciu o zasady biznesowe i demokratyczne zarządzanie wszystkich jego członków i pracowników. Zatrudnia swoich członków spośród osób wykluczonych społecznie. Ponosi ryzyko ekonomiczne.

Lexykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

Akronim od nazwy: Rejestr Gospodarki Narodowej – Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej, prowadzony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Jest to także nazwa numeru REGON – 9 cyfrowego numeru statystycznego podmiotu gospodarczego w tym rejestrze.

Rejestr ten jest podstawą baz danych statystycznych o gospodarce krajowej, ich działalności, form prawnych, zakresu i terytorium działalności.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

REINTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA

Reintegracja społeczna to działania odbudowujące u osoby wykluczonej społecznie umiejętności uczestnictwa w społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych. Jest realizowana poprzez warsztaty terapeutyczne, grupy wsparcia samopomocowego, grupy edukacyjne itp, terapię indywidualną i grupową.

Reintegracja zawodowa to działania odbudowujące u osoby wykluczonej społecznie i zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Jest ona realizowana poprzez: poradnictwo zawodowe, warsztaty aktywizujące, praktyki zawodowe, kursy i szkolenia nowych kwalifikacji zawodowych, kursy i szkolenia dotyczące przekwalifikowania zawodowego.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

SPÓŁDZIELNIA INWALIDÓW I NIEWIDOMYCH

Pierwsze spółdzielnie zaczęły powstawać w latach 50 XX wieku i stały się miejscem aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz zostały uznane przez środowisko międzynarodowe za model polskiej szkoły rehabilitacji. Spółdzielnie inwalidów mają wieloletnie tradycje i wysoki wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Spółdzielnie inwalidów zatrudniają osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym ze schorzeniami specjalnymi. Kładą duży nacisk na rehabilitację zawodową, wysoki poziom zabezpieczeń socjalnych i form pomocy rehabilitacji.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA

Spółdzielnia socjalna jest przedsiębiorstwem społecznym. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności, uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, chorzy psychicznie, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, osoby niepełnosprawne. Spółdzielnię socjalną może założyć co najmniej pięć osób spełniających wymienione wyżej warunki, nie więcej jednak niż pięćdziesiąt oraz przynajmniej dwie osoby prawne.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

SPRAWOZDANIE I BILANS

Sprawozdanie dotyczy roku poprzedniego i sporządza się na dzień końcowy tego roku dla organizacji lub firmy jako całości.

Na kompletne sprawozdanie finansowe składają się następujące części składowe:

- wprowadzenie do sprawozdania finansowego,
- rachunek zysków i strat
- bilans,
- dodatkowe informacje i objaśnienia.

Bilans – zestawienie aktywów i pasywów jednostki sporządzane na początek (bilans otwarcia) i koniec (bilans zamknięcia) okresu sprawozdawczego w organizacjach prowadzących księgowość według zasad tzw. pełnej rachunkowości. Należy do obowiązkowych elementów sprawozdania finansowego.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Sprawozdanie_finansowe (data dostępu: 16.12.2018)

STATUT

Jest to akt prawny regulujący zadania, strukturę organizacyjną i sposób działania podmiotu publicznego lub prywatnego. W ramach prawa publicznego i prywatnego nie ma jednolitej regulacji pojęć statutu. Wymagania co do formy i treści poszczególnych rodzajów statutów określają każdorazowo inne przepisy.

W prawie publicznym statut jest najważniejszym aktem organu administracji publicznej (samorządowej i rządowej). Statut jest także podstawą działania organizacji pozarządowych trzeciego sektora oraz przedsiębiorstw socjalnych w tym spółdzielni socjalnych.

Lexykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

Jest to dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie (zwykłe lub rejestrowe) w celach niezarobkowych, opierające swoją działalność na pracy społecznej członków. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą ale dochód z tej działalności musi być przeznaczony na cele statutowe, nie może być przeznaczony do podziału między jego członków. Stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą stają się przedsiębiorcami w zakresie tej działalności, mogą też zakładać jednoosobowe spółki kapitałowe, tj. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną, może zakładać terenowe jednostki organizacyjne, łączyć się w związki stowarzyszeń, przyjmować w poczet swych członków osoby prawne i przyjmować dotacje od organów władzy państwowej i innych instytucji. Do założenia stowarzyszenia rejestrowego niezbędne jest uchwalenie statutu i wybranie komitetu założycielskiego przez co najmniej 7 osób. Stowarzyszenie zwykłe może być założone przez 3 osoby.

<http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/672514> (data dostępu: 16.12.2018)

UCHWAŁA

Uchwała – akt woli (oświadczenie urzędu państwowego, samorządu, organizacji społecznej lub politycznej). Treścią uchwały może być zajęcie stanowiska w określonej sprawie ważnej dla danej organizacji, urzędu, samorządu. Uchwały zawierające normy prawne są uchwalane przez sejm i senat, rząd, samorząd. Uchwała może mieć charakter ustny albo pisemny.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Uchwała> (data dostępu: 16.12.2018)

UMOWA CYWILNOPRAWNA

Umowy cywilnoprawne najczęściej stosuje się w momencie, w którym organizacja nie planuje zatrudnić pracownika na etacie, a zależy jej na wykonaniu określonych czynności, zadań.

Umowa zlecenie jest umową o wykonanie określonych czynności na rzecz zleceniodawcy i zawiera rodzaj czynności, ich zakres, ramy organizacyjne oraz wynagrodzenie.

Umowa o dzieło jest umową o wykonanie „dzieła”. Dzieło musi być wyraźnie określone i mieć charakter przynajmniej częściowo materialny (coś co można określić w czasie, miejscu)..

Umowę o dzieło organizacja może wykorzystać, gdy dotyczy wykonania i otrzymania określonego dzieła, np. napisaniu opracowania prawnego o uprawnieniach osób niepełnosprawnych, wykonaniu projektu graficznego strony internetowej organizacji, itp.

<https://poradnik.ngo.pl/umowa-cywilnoprawna-umowa-zlecenie-i-o-dzieło>
(data dostępu: 16.12.2018)

UMOWA O DOFINANSOWANIE

Każda organizacja, osoba fizyczna, firma podpisuje umowę o dofinansowanie z grantodawcą, jeżeli projekt zostanie wybrany w konkursie o dotację. Umowa o dofinansowanie projektu zawiera następujące elementy:

- numer wniosku o dofinansowanie projektu i termin realizacji projektu
- plan płatności
- wysokość przyznanych środków
- termin i sposób rozliczenia projektu
- formy zabezpieczeń należytego wykonania projektu
- warunki rozwiązania umowy ze względu na nieprawidłowości występujące w trakcie realizacji projektu
- warunki i terminy zwrotu środków nieprawidłowo wykorzystanych lub pobranych w nadmiernej wysokości lub w sposób nienależny

<http://salwix.pl/jak-wyglada-podpisanie-umowy-o-dofinansowanie-oraz-rozliczenie-projektu/>
(data dostępu: 16.12.2018)

USŁUGI PUBLICZNE

Usługi publiczne świadczone przez przedsiębiorstwa społeczne mogą mieć bardzo różny charakter, ale przynajmniej dwie ich grupy (usługi społeczne oraz usługi techniczne) są szczególnie ważne dla przedsiębiorczości społecznej.

1. Usługi społeczne:
  - usługi edukacyjne
  - szeroko rozumiane usługi socjalne i usługi w zakresie służby zdrowia
  - usługi opiekuńcze.
2. Usługi techniczne mogą dotyczyć np. utrzymywania zieleni miejskiej i innych prac porządkowych związanych z mieniem publicznym.
3. Usługi o charakterze wzajemnym – wzajemne dzielenie się usługami i umiejętnościami.
4. Usługi na otwartym rynku – zysk z tych usług jest przeznaczany na działalność społeczną.
5. usługi w celu rozwoju wspólnot lokalnych – najczęściej są to usługi w sektorze turystyki lokalnej.
6. Działalność handlowa i produkcyjna – usługi mające na celu wspomaganie działalności społecznej i reintegrację społeczno-zawodową.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Usługi_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)

USTAWA O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I WOLONTARIACIE

Ustawa ta jest najważniejszym dokumentem regulującym zasady funkcjonowania sektora organizacji pozarządowych w Polsce.

Ustawa z dnia z dnia 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie weszła w życie w dniu 25 marca 2017 r. – jest to nowelizacja ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ (WTZ)

Jest to placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w celu nauki umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być tworzone przez organizacje pozarządowe, gminy itp. Uczestnikami WTZ są osoby niepełnosprawne z orzeczeniem o niepełnosprawności, które ukończyły 16 rok życia.

Zajęcia terapeutyczne realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji w celu poprawy sprawności psychofizycznej uczestnika i przygotowania go do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Działalność warsztatów ma charakter niezarobkowy a zysk ze sprzedaży wyrobów itp. jest przeznaczany na cele społeczne i rehabilitację społeczną uczestników warsztatów.

Lexykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

WKŁAD WŁASNY

Organizacja pozarządowa, osoba fizyczna itp. musi mieć wkład własny (w formie pieniędzy lub rzeczy np. laptop, drukarka itp.) aby zrealizować projekt, który uzyskał dofinansowanie. W każdym konkursie o dotację jest wymagany wkład własny (od 5% w górę).

Wkład własny pochodzić może nie tylko ze środków własnych, ale także m.in. z innych programów/funduszy, z których organizacja lub osoba fizyczna otrzymały środki (o ile programy te nie zabraniają „łączenia” środków), z opłat od uczestników, z dotacji samorządowych itp.

Wkład własny jest także wymagany przy kredytach hipotecznych – są to własne środki finansowe kredytobiorcy, które wraz z kredytem hipotecznym będą wystarczające do zakupu lub budowy nieruchomości.

<https://www.polskieradio.pl/42/4266/Artykul/1359629,Wklad-wlasny-przy-projektach-unijnych>
(data dostępu: 16.12.2018)

Wniosek o dotację to standardowy formularz składany przez organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne, firmy biznesowe, osoby fizyczne w celu uzyskania wsparcia ze środków pomocowych na realizację projektu, pomysłu.

Służy do opisu projektu. Znajdują się w nim niezbędne informacje, tj. kto, po co (dlaczego), gdzie, za ile, z jakich pieniędzy zamierza realizować przedsięwzięcie.

Główne elementy wniosku to:

- Informacje ogólne o projekcie (tytuł i rodzaj projektu)
- Dane wnioskodawcy (dane wnioskodawcy, dane teleadresowe)
- Charakterystyka prowadzonej działalności
- Opis projektu (opis planowanego projektu, uzasadnienie projektu, miejsce projektu, plan realizacji projektu, cele projektu, wskaźniki realizacji celów projektu, korzyści z realizacji projektu, koszty i źródła finansowania projektu, trwałość projektu).

https://mfiles.pl/pl/index.php/Wniosek_o_dofinansowanie (data dostępu: 16.12.2018)

WOLONTARIAT

z łac. *voluntarius* – dobrowolny

Jest to dobrowolna, bezpłatna (bez wynagrodzenia), świadoma praca na rzecz innych lub całego społeczeństwa, wykraczająca poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie.

Wolontariusz dobrowolnie i świadomie oraz bez wynagrodzenia angażuje się w pracę na rzecz osób, organizacji pozarządowych, a także rozmaitych instytucji działających w różnych obszarach społecznych. Instytucje te nie mogą korzystać z pracy wolontariuszy przy prowadzonej działalności gospodarczej.

Wolontariusz uzyskuje liczne korzyści niematerialne: satysfakcję, spełnienie swoich motywacji (poczucie sensu, uznanie ze strony innych, podwyższenie samooceny itd.), nowych przyjaciół i znajomych, wiedzę, doświadczenie i nowe umiejętności, a w związku z tym i lepszą pozycję na rynku pracy.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Wolontariat> (data dostępu: 16.12.2018)

WSPARCIE SZKOLENIOWO-DORADCZE

Wsparcie szkoleniowo-doradcze jest udzielane organizacjom, osobom fizycznym w wielu projektach realizowanych w ramach funduszy unijnych, funduszy krajowych. Wsparcie jest także udzielane w ramach uzyskanej dotacji na założenie działalności gospodarczej, na podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych.

Definicja własna, aut. A. Kołodziejczak

Dokument opracowywany przez bank dla posiadacza rachunku bankowego, w którym zbiorczo przedstawione są wydatki i wpływy za dany okres na rachunku. Zawarta jest w nim informacja o operacjach pieniężnych uznających i obciążających rachunek z dyspozycji właściciela konta lub dyspozycji różnych kontrahentów, księgowania odsetek i prowizji, a także informację o saldzie rachunku na początku i końcu okresu rozliczeniowego.

Wyciąg bankowy generowany jest automatycznie lub na żądanie w ustalonym przedziale czasowym (dziennie, miesięcznie). Może mieć formę tradycyjnego dokumentu papierowego lub dokumentu elektronicznego (np. format PDF).

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wyciąg_bankowy (data dostępu: 16.12.2018)

ZADANIE PUBLICZNE

Zadanie publiczne to każde działanie administracji, które realizuje ona na podstawie ustaw. Adresatami takich zadań mogą być osoby fizyczne – obywatele, ich wspólnoty, osoby prawne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej. W zależności od sposobu działania administracji podczas realizacji konkretnego zadania, można rozróżnić trzy podstawowe grupy zadań publicznych:

- wykonywanie usług na rzecz mieszkańców i innych podmiotów (dostarczanie prądu, wody, ogrzewania; utylizacja śmieci; oświetlenie; usługi opiekuńcze; edukacja itp.).
- wydawanie decyzji administracyjnych – uprawnienia nadzorcze i kontrolne wykonywane przez służby, inspekcje i straże (policja, inspekcja pracy, inspekcja sanitarna, straże gminne/miejskie).
- tworzenie przepisów, norm i standardów w formie zarządzeń, uchwał i rozporządzeń.

https://mfiles.pl/pl/index.php/Zadanie_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)

ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ (ZAZ)

Zakład Aktywności Zawodowej jest organizacyjnie i finansowo wydziałową jednostką, która uzyskuje status zakładu aktywności zawodowej. O utworzenie ZAZ ubiegać się mogą jednostki i organizacje wymienione w ustawie, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. W ZAZ co najmniej 70% z ogółu pracowników musi być osobami z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym z dodatkowymi chorobami psychicznymi i intelektualnymi. ZAZ przygotowuje i zapewnia szanse pełnej reintegracji zawodowej i społecznej. ZAZ może prowadzić działalność gospodarczą, której zysk jest przeznaczany na pomoc i wsparcie osób z niepełnosprawnością.

Leksykon spółdzielczości społecznej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017

Element finansów publicznych obejmujący szczegółowe przepisy wydatkowania środków publicznych (sposobów wyłonienia wykonawców oraz zasad zawierania umów).

Do stosowania przepisów o zamówieniach publicznych są zobowiązane w szczególności podmioty sektora finansów publicznych, a także m.in. inne podmioty o podobnym charakterze lub kontrolowane w określony sposób przez jednostki sektora finansów publicznych, jeśli nabywają dostawy, roboty budowlane lub usługi.

Zamówień udzielać można w formie:

- przetargu nieograniczonego,
- przetargu ograniczonego,
- negocjacji z ogłoszeniem,
- dialogu konkurencyjnego,
- negocjacji bez ogłoszenia,
- zamówienia z wolnej ręki,
- zapytania o cenę,
- licytacji elektronicznej

https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamówienia_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Jest to zbiór środków pieniężnych potrzebnych do realizacji działalności lub przedsięwzięcia.

Przedsiębiorstwa i organizacje pozyskują środki finansowe na swoją dalszą działalność oraz rozwój. Sposób pozyskiwania tych środków zależy w głównej mierze od obecnego etapu rozwoju firmy, jej wielkości oraz perspektyw jej wzrostu. Źródła finansowania działalności mogą być bardzo różne tak jak: emisja akcji, zbiórki publiczne, fundusze i konkursy start-upowe, programy unijne na rozwój przedsiębiorczości, dotacje i granty, kredyty, pożyczki.

Źródłem niepieniężnym potrzebnym do rozwoju działalności są także inkubator przedsiębiorczości, wsparcie szkoleniowo-doradcze itp.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Sektor_małych_i_średnich_przedsiębiorstw#Źródła_finansowania_małych_i_średnich_przedsiębiorstw (data dostępu: 16.12.2018)

BIBLIOGRAFIA – ŹRÓDŁA DEFINICJI DO HASEŁ

---

1. Leksykon spółdzielczości socjalnej red. W. Goleński, C. Miżejewski, M. Ołdak, P. Wąsiak, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Opole 2017
2. <https://poradnik.ngo.pl/jak-rozpozacz-dzialalnosc-spoleczna-stowarzyszenie-czy-fundacja-po-co-rejestracja> (data dostępu: 16.12.2018)
3. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Fundacja> (data dostępu: 16.12.2018)
4. <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/672514> (data dostępu: 16.12.2018)
5. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Projekt_\(zarzadzanie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Projekt_(zarzadzanie)) (data dostępu: 16.12.2018)
6. https://pl.wikipedia.org/wiki/Uslugi_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)
7. https://pl.wikipedia.org/wiki/Projektowanie_uniwersalne (data dostępu: 16.12.2018)
8. <http://www.prawo.egospodarka.pl/138100,Projekt-unijny-jak-pozyskac-partnera,1,92,1.html> (data dostępu: 16.12.2018)
9. https://pl.wikipedia.org/wiki/Dotacja_celowa (data dostępu: 16.12.2018)
10. <https://www.nbportal.pl/slownik/pozycje-slownika/biznesplan> (data dostępu: 16.12.2018)
11. https://mfiles.pl/pl/index.php/Wniosek_o_dofinansowanie (data dostępu: 16.12.2018)
12. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wolontariat> (data dostępu: 16.12.2018)
13. https://mfiles.pl/pl/index.php/Zadanie_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)
14. https://pl.wikipedia.org/wiki/Sprawozdanie_finansowe (data dostępu: 16.12.2018)
15. https://pl.wikipedia.org/wiki/Finanse_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)
16. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rachunek_bankowy (data dostępu: 16.12.2018)

- 16.12.2018)
17. <https://www.polskieradio.pl/42/4266/Artykul/1359629,Wklad-wla-sny-przy-projektach-unijnych> (data dostępu: 16.12.2018)
  18. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wyciąg_bankowy (data dostępu: 16.12.2018)
  19. https://pl.wikipedia.org/wiki/Fundusze_Unii_Europejskiej#Perspektywa_finansowa_2014–2020 (data dostępu: 16.12.2018)
  20. https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamówienia_publiczne (data dostępu: 16.12.2018)
  21. http://www.akme-consulting.pl/doswiadczenie/dobre-praktyki---doswiadczenia-zespołu/aktywizacja_społeczna.aspx (data dostępu: 16.12.2018)
  22. <https://poradnik.ngo.pl/umowa-cywilnoprawna-umowa-zlecenie-i-o-dzielo> (data dostępu: 16.12.2018)
  23. https://pl.wikipedia.org/wiki/Działalność_pożytku_publicznego (data dostępu: 16.12.2018)
  24. <http://salwix.pl/jak-wyglada-podpisanie-umowy-o-dofinansowanie-oraz-rozliczenie-projektu/> (data dostępu: 16.12.2018)
  25. https://poradnik.ngo.pl/1-podatku-dla-opp#Co_to_jest_1%? (data dostępu: 16.12.2018)
  26. <https://www.rp.pl/artykul/1086368-Kiedy-dzialalnosc-jest-zarobkowa.html> (data dostępu: 16.12.2018)
  27. https://pl.wikipedia.org/wiki/Innowacja_biznesowa (data dostępu: 16.12.2018)
  28. https://ngo.krakow.pl/start/192406,artykul,inicjatywa_lokalna.html (data dostępu: 16.12.2018)
  29. https://pl.wikipedia.org/wiki/Ogólne_rozporządzenie_o_ochronie_danych (data dostępu: 16.12.2018)
  30. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Uchwała> (data dostępu: 16.12.2018)
  31. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Coworking> (data dostępu: 16.12.2018)

NAJWAŻNIEJSZE ŹRÓDŁA WIEDZY O EKONOMII SPOŁECZNEJ I SEKTORZE NGO

Najważniejsze źródła wiedzy o ekonomii społecznej i sektorze NGO:

- www.ngo.pl
- www.poradnik.ngo.pl
- www.ekonomiaspoleczna.pl
- konkursy-dla.ngo.blogspot.com
- www.facebook.com/konkursyNGO/
- www.ebib.pl/?page_id=905
- aktywny.blog/2015/06/01/dotacje-od-fundacji-korporacyjnych/
- aktywny.blog/
- niepelnosprawni.gov.pl/
- www.niw.gov.pl/
- efs.mrpips.gov.pl/
- www.bankwiedzy.org
- www.eurodesk.pl/
- spoldzielniaspolecznanawpraktyce.pl/
- spis.ngo.pl/
- fundusze.ngo.pl/aktualne
- spolecznik20.pl/
- sektor3-0.pl/
- www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/
- inspro.org.pl/centrumklucz/ w tym: inspro.org.pl/centrumklucz/polecamy/

Literatura w pdf:

- www.ekonomiaspoleczna.pl/x/610047 (data dostępu 16.12.2018)
- www.ekonomiaspoleczna.pl/x/609046 (data dostępu 16.12.2018)

Ekonomia społeczna i sektor NGO a prawo:

- www.ekonomiaspoleczna.pl/x/546740 (data dostępu 16.12.2018)
- [www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Krajowy,Program,Rozwoju,Ekonomii,Spo-
lecznej,3495.html](http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Krajowy,Program,Rozwoju,Ekonomii,Spo-
lecznej,3495.html) (data dostępu 16.12.2018)

a. sektor NGO:

- Ustawa z 7 kwietnia 1989 Prawo o stowarzyszeniach, Dz. U. 2001 nr 79, poz. 855, z późn. zmianami
- Ustawa z 6 kwietnia 1984 o fundacjach, Dz.U. 1984 Nr 21 poz. 97, z późn. zmianami
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U.03.96.873, z późn. zmianami

b. Spółdzielczość:

- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, Dz.U. 1982 Nr 30 poz. 210, z późn. zmianami.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, Dz.U. 2006.94.651, z późn. zmianami.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, Dz.U. 2012 nr 0 poz. 456.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 października 2009 r. w sprawie wzoru wniosku spółdzielni socjalnej o zwrot opłaconych składek oraz trybu dokonywania ich zwrotu, Dz.U. 2009 nr 176 poz. 1367.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2007 r. w sprawie określenia wzorów zaświadczeń dołączanych do wniosku o wpis spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego, Dz.U. 2007 nr 149 poz. 1051.

c. Zatrudnienie:

- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, Dz.U. 2003.122.1143, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r., Dz.U. 2004.99.1001, z późniejszymi zmianami.
- Zatrudnienie osób niepełnosprawnych i chorujących psychicznie:
Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, Dz.U. 1994, Nr 111, poz. 535, z późniejszymi zmianami.
Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz.U. 1997, Nr 123, poz. 776, z późniejszymi zmianami.
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej, Dz.U. 2012 nr 0 poz. 850
- Działalność pożytku publicznego:
Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U.03.96.873, z późn. zmianami
- Pomoc społeczna:
Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., Dz.U. 2004, nr 64, poz. 593, z późn. zmianami

Uregulowania europejskie:

- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie gospodarki społecznej (2008/2250(INI))

Najważniejsze źródła znaków Polskiego Języka Migowego w Internecie:

1. Leksykon pojęć ekonomicznych w języku migowym PJM
www.nbpniewykluczka.pl/sluch/slownik (data dostępu 16.12.2018)
2. Korpus Polskiego Języka Migowego
www.slownikpjm.uw.edu.pl/ (data dostępu 16.12.2018)
3. Słownik Spreadthesign
www.spreadthesign.com/pl.pl/search/ (data dostępu 16.12.2018)
4. Słownik Migaj.eu
www.migaj.eu/index (data dostępu 16.12.2018)

